הֲלָכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רִיט

קלו. בְּאֵר הַגּוֹלָה

זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ, [ד]וְאִם * לֹא שְׁכִיחֵי רַבָּנָן, לֹא יַנִּיחַ מִלְּבָרֵךְ. [ה]וְנֶהֱגוּ לְבָרֵךְ אַחַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲשָׂרָה. וְאִם בֵּרֵךְ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, (ח) [ו]יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיָּצָא, * [ז]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא יָצָא, וְטוֹב לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ בְּפָנֵי עֲשָׂרָה. (ט) בְּלֹא הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת: ד (י) [ח]אִם בֵּרַךְ (ו) אַחַר וְאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר גְּמָלְךָ כָּל טוּב, (יא) וְעָנָה אָמֵן, (יב) יָצָא. וְכֵן אִם אָמַר בָּרִיךְ רַחֲמָנָא (ז) מַלְכָּא דְּעָלְמָא (יג) דְּיַהֲבָךְ לָן, * וְעָנָה אָמֵן, יָצָא. הַגָּהּ: (יד) *וְאֵין זֶה בְּרָכָה לְבַטָּלָה מִן הַמְבָרֵךְ (טו) אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בִּבְרָכָה זוֹ, הוֹאִיל וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ יוֹתֵר (מג. ד"ה אמר).

ד תוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה ואימא) וְהַפָּרְדְּכִי (פ"ס סי' ריב). ה שָׁם בְּתוֹסְפוֹת וְאֹרְחוֹת חַיִּים (דין מה שכוסיפין בשני ובחמישי אות כה). ו טוּר מִלְּישָׁנָא דְּגְמָרָא (שם). ז רַבֵּנוּ יוֹנָה (מג. ד"ה אמר). ח שָׁם בְּגְמָרָא.

בֵּאֵר הֵיטֵב

ד (ו) **אַחַר.** וְהָאַחַר רַשַּׁאי לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וְאִם הַחוֹלָה יָצָא בִּבְרָכָתוֹ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, יֵשׁ פְּלוּגְתָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ג': (ז) **מַלְכָּא.** בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) דְּבָעִינַן הָנֵי דָּתְנוּ הִלְכָתָא: **(ח) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיָּצָא.** דְּכָל עִקַּר עֲשָׂרָה אֵינוֹ אֶלָּא לְמִצְוָה, וּלְפִי זֶה אִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִזְדַּמְּנוּ לוֹ עֲשָׂרָה יְבָרֵךְ בְּלֹא עֲשָׂרָה אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה, וְעַיֵּן בְּהִלְכוֹת הָרָאֵ"ה (פקודת הלויים נד: ד"ה אמר אבי") שֶׁכָּתַב דְּיַמְתִּין עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם פֶּן יְזַדַּמֵּן לוֹ עֲשָׂרָה שֶׁיּוּכַל לְקַיֵּם הַמִּצְוָה כְּהִלְכָתָהּ, וְיוֹתֵר לֹא יַמְתִּין: **(ט) בְּלֹא הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת.** מִשּׁוּם דְּסָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל: **ד (י) אִם בֵּרַךְ אַחַר.** מִדְּסָתַם הַמְחַבֵּר מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אַחַר שֶׁאֵינוֹ קָרוֹבוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ אֲטוֹבַת חֲבֵרוֹ כָּל שֶׁהוּא מְשַׁמֵּחַ בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאֵין זֶה וְכוּ': **(יא) וְעָנָה אָמֵן.** וְאִי לֹא עָנָה אָמֵן (ם) לֹא יָצָא. וּמֵיירִי שֶׁשָּׁמַע הַבְּרָכָה מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ (ט) וְכֵן נָמֵי לָצֵאת בָּהּ יְדֵי חוֹבַת בְּרָכַת הַגּוֹמֵל שֶׁנִּתְחַיֵּב: **(יב) יָצָא.** וְהוּא הַדִּין (י) דְּלִכְתְּחִלָּה יָכוֹל לִפְטֹר עַצְמוֹ בְּכָךְ. וְדַוְקָא שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲשָׂרָה, הָא אִי לֵיכָּא עֲשָׂרָה, בְּדַאֲי אֵין לוֹ לְכַוֵּן לִפְטֹר עַצְמוֹ, וּכְדִיְּעֵבַד שֶׁכְּבָר אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, (יא) תַּלְיָא בְּפְלוּגְתָּא דְּסָעִיף ג' וְיָבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת: **(יג) דְּיַהֲבָךְ לָן.** בֵּ"שׁ (נד:) הַגְּרִסָא דְּיַהֲבָךְ לָן וְלֹא לְעַפְּרָא: **(יד) וְאֵין זֶה וְכוּ'.** הֵינוּ אֲפִלּוּ לֹא הָיוּ שָׁם עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים. וְלַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנַּ"ל בְּסָעִיף ג' דְּכְּשֶׁבֵּירְכָה לְהוּ דְּלֹא יָצָא בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וְאִם כֵּן הַחוֹלָה אֵינוֹ יוֹצֵא בִּבְרָכָה זוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מִקְרֵי זֶה בְּרָכָה לְבַטָּלָה לְגַבֵּי הַמְבָרֵךְ, שֶׁהוּא רַשַּׁאי לוֹמַר בָּרְכָה זוֹ לְכָל פָּנִים מוֹעִיל לְמִי שֶׁשָּׁמַע [הַגְּרִ"א]: **(טו) אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב.** דְּלֹא נִזְכַּר חִיּוּב בְּרָכָה זוֹ בַּשּׁ"ס בְּאַרְבָּעָה

שֶׁהַמְחַבֵּר לֹא הִכְרִיעַ בְּפלוּגְתָּא זוֹ אִם בֵּן מִמֵּילָא אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבָרֵךְ בְּלֹא עֲשָׂרָה. אֲבָל דַּעַת רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו (ס"ד) **דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת רַבִּי אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבָרֵךְ בְּלֹא עֲשָׂרָה. אֲבָל דַּעַת מַאֲדָם דְּעָלְמָא שֶׁמְּבָרֵךְ עַל חֲבֵרוֹ בְּרָכָה זוֹ אַף עַל גַּב דְּלֹא נִתְחַיֵּב כְּלָל וְכֹמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּהַגָּ"ה בְּסָעִיף ד', וְכָל שֶׁכֵּן אִיהוּ גּוּפֵיהּ, אֶלָּא דְּאִם יְזַדַּמְּנוּ לוֹ אַחַר כָּךְ עֲשָׂרָה לְבָרֵךְ עוֹד הַפַּעַם דֶּרֶךְ חוֹבָה לְדַעָה אַחֲרוֹנָה, וְאִמְּנָם לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ בְּלֹא עֲשָׂרָה אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה, דְּאִם יְזַדַּמְּנוּ לוֹ אַחַר כָּךְ עֲשָׂרָה לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ פַּעַם שֵׁנִי דֶּרֶךְ חוֹבָה דְּשָׁמְעָא לַן כְּדַעָה רִאשׁוֹנָה וּכְבָר יָצָא, עַיֵּן שָׁם [אֲכָן אִם כְּבָר בְּהִדְיָא שֶׁלֹּא לָצֵאת בְּהַבְּרָכָה אֲשֶׁר הֵלְכוּ לִבִּי עָלְמָא יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, דַּאֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר מִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה הֵינוּ בְּסִתְמָא אֲבָל לֹא בְּכַוֵּן בְּהַדְיָא שֶׁלֹּא לָצֵאת, וְעַיֵּן]:**

ד * **וְעָנָה אָמֵן.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יא), וְאַף עַל גַּב דְּכָבָר מָקוֹם קַיָּמָא לָן דְּשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה וַאֲפִלּוּ בְּלֹא עָנָה אָמֵן וּכְדִמְבֹאָר בְּסִימָן רי"ג (ס"ב), שָׁאנֵי הָכָא דְּהַמְבָרֵךְ גַּם כֵּן לֹא נִתְחַיֵּב בִּבְרָכָה זוֹ אֶלָּא שֶׁמְּבָרֵךְ דֶּרֶךְ שֶׁבַח וְתִהְלָּה עַל הַצָּלַת חֲבֵרוֹ, מִשּׁוּם הָכִי כָּל שֶׁלֹּא עָנָה אָמֵן לֹא יָצָא [טור בְּשֵׁם הָרא"ש]. אֲבָל כָּל זֶה הוּא רַק לְשִׁיטָתוֹ דְּמַתִּיר לְבָרֵךְ דֶּרֶךְ שֶׁבַח וְתִהְלָּה אֲצַלַּת חֲבֵרוֹ אַף שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאֵין זֶה וְכוּ'. וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (נד: ד"ה אמר) כָּתַב סְבָרָא אַחֲרִת, דְּכֵיוָן דְּהַמְבָרֵךְ אֵינוֹ מְכַוֵּן אוֹתוֹ לְהוֹצִיאוֹ לְהָכִי בְּעִינַן עַל כָּל פָּנִים שֶׁיְּצַנֶּה אָמֵן תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר שֶׁל הַמְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה לְפִי סְבָרָה זוֹ לְכְאוֹרָה בְּכָל מָקוֹם נְמִי אִם עָנָה אָמֵן לֹא בְּעִינַן שֶׁיְּכַוְּנוּ לְהוֹצִיאוֹ, וּבְאֶמֶת זֶה אֵינוֹ עַיֵּן בְּסוֹף סִימָן רי"ג, וְאֶפְשָׁר דְּהָכָא עָדִיף טְפֵי מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר לְכַוֵּן לְהוֹצִיאוֹ בְּנֶפֶשׁ זֶה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (סק"ט), עַיֵּן שָׁם. וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר כָּתַב טַעַם אַחֵר, דְּהָכָא לֹא שַׁיָּךְ שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה דְּהָא אֲפִלּוּ יֹאמַר בְּהַדְיָא בְּצַעֲמוֹ בְּרָכָה בִּלְשׁוֹן זֶה לֹא יוֹצִיל, דְּהָא הַבְּרָכָה נֶאֱמְרָה לְנֹכַח הַנִּצּוֹל וְאֵינָהּ שַׁיָּכָה רַק לְאָדָם נָכְרִי הַמּוֹדָה עַל טוֹבַת חֲבֵרוֹ, וְלָזֶה בְּעִינַן שֶׁיְּצַנֶּה אָמֵן עַל בִּרְכַּת חֲבֵרוֹ, אִם כֵּן עַל כָּל פָּנִים מוֹדָה הוּא גַּם כֵּן לַה' עַל שֶׁגְּמָלוֹ טוֹב, אֲבָל בִּלְא זֶה לֹא מְהֻנֵּי כְּלָל, וְהוּא נְכוֹן מְאֹד:

* **וְאֵין זֶה בְּרָכָה לְבַטָּלָה.** וְכֵן הַסְּפִים מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וְכָתַב שֶׁכֵּן נִרְאֶה גַּם דַּעַת הַמְחַבֵּר שֶׁפְּתָם בָּזֶה, וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) שֶׁיֵּשׁ לְגָעֵר בְּמִי שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל עַל חֲבֵרוֹ. אֲבָל בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יא) כָּתַב שֶׁהָעִקַּר הוּא כְּדִבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף שֶׁזּוֹלֶת בֵּן אוֹ תָּלְמִיד אֵינָם רַשָּׁאִים לְבָרֵךְ, וְכֵן כָּתַב בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק"ה) שֶׁכֵּן דַּעַת רב הַפּוֹסְקִים עַיֵּן שָׁם. וְכֵן נִרְאֶה דְּבָאֲמֶת דִּבְרֵי הַגְּ"ה שֶׁהֵם דִּבְרֵי הַטּוּר בְּשֵׁם הָרא"ש מְקֻשָּׁים, דְּהֵיכָן מָצִינוּ בְּרָכוֹת שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בְּכָל רַשַּׁאי לְבָרֵךְ, וְאַף דְּאָמְרוּ (עירובין מ:) עַל בִּרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ שֶׁהִיא רְשׁוּת, גַּם כֵּן אֵין הַכַּוָּנָה רְשׁוּת גָּמוּר, אֶלָּא דְּלֹאו חִיּוּבָא כָּל כָּךְ, אֲבָל מָצִינוּ לְחַיֵּב כְּלָל וַאֲפִלּוּ הָכִי רַשַּׁאי לְבָרֵךְ בְּרָכַת הַנֶּהֱנִין שֶׁהִיא לְנֹכַח אָדָם הַנִּצּוֹל, וְאַיְּךָ שַׁיָּךְ לְהוֹצִיאוֹ, וְכֵן כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (שם) לְהַדְיָא וְכֵן מְצַדֵּד אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ט) וּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"כ) נָהַר שָׁלוֹם (סק"ט), וּדְלֹא כְּעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד): **(י)** דְּהָא רב יְהוּדָה פָּשַׁט עַצְמוֹ בְּכָךְ וְכֵן כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (שם) לְהַדְיָא: **(יא)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"י) וְכֵן כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (שם) וּדְלֹא כְּלְבוּשׁ וּנְהַר שָׁלוֹם (סק"ו):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד **(ם)** כֵּן מַשְׁמַע מִלִּישָׁנָא דְּטוּר בְּשֵׁם הָרא"ש וְכֵן מוּכָח בְּבַעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (רי"ש פ"ט), **עַיֵּן שָׁם,** וְכֵן כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (נד: ד"ה אמר) לְחַד מַאן דְּאָמַר, וּדְלֹא כְּהָרָא"ה (פקודת הלויים נד: ד"ה רב יהודה) שֶׁכָּתַב דְּלֹאו דַּוְקָא הוּא וּבְשִׁמְיָעָה בִּלְחוֹד סַגֵּי: **(ע) אֲבָל לֹא בְּעִינַן שֶׁהַמְבָרֵךְ יְכַוֵּן לְהוֹצִיאוֹ,** דְּהָא רב חָנָא (נד:) לֹא כִּוֵּן לְהוֹצִיא אֶת רב יְהוּדָה שֶׁהָרֵי לֹא יָדַע כְּלָל מִתְּחִלָּה שֶׁיְּכוֹל לְפוֹטְרוֹ עַד שֶׁחִדֵּשׁ לוֹ רב יְהוּדָה נַיְיָשׁ לְדַחוֹת דְּאִפְשָׁר דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה בְּעַלְמָא דְּמִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה מַה שֶּׁאֵין

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(טז) רַק דָּרְךָ שָׁבַח וְהוֹדָאָה (יז) עַל טוֹבַת חֲבֵרוֹ (מ) (יח) שֶׁשָּׁמַח בָּהּ (טור): **ה ט אִם בֵּרַךְ אָחַד הַגּוֹמֵל לְעַצְמוֹ וְנִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיא אֶת חֲבֵרוֹ וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְכִוֵּן לָצֵאת, יָצָא אֲפִלּוּ בְּלֹא עֲנִיַּת אָמֵן.** (כֵּיוָן שֶׁהַמְבָרֵךְ גַּם כֵּן חַיָּב, יָצָא הָאַחֵר בְּלֹא עֲנִיַּת אָמֵן) (טור): **ו** (יט) **אִם אַחֵר, יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין לְבָרֵךְ כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה, וְנָכוֹן שֶׁלֹּא לְאַחֵר** (ט) (כ) **שְׁלֹשָׁה יָמִים: ז לְבַאֲשְׁכְּנַז וְצָרְפַת אֵין מְבָרְכִין כְּשֶׁהוֹלְכִין מֵעִיר לְעִיר,** (כא) **שֶׁלֹּא חִיְּבוּ אֶלָּא בְּהוֹלְכֵי מִדְבָּרוֹת דִּשְׁכִיחֵי בַּיֵּהּ חַיּוֹת רָעוֹת וְלִסְטִים, ס וּבִסְפָרַד** (כב) **נוֹהֲגִים לְבָרֵךְ, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַדָּרָכִים בְּחֶזְקַת סַכָּנָה.** (כג) **ע וּמֵימֵי בְּפָחוֹת מִפַּרְסָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ, וְאִם הוּא מָקוֹם מֻחְזָק בְּסַכָּנָה בְּיוֹתֵר, אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִפַּרְסָה: ח פ בְּכָל חִלֵּי צָרִיךְ לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אֵינוֹ חִלִּי שֶׁל סַכָּנָה וְלֹא מַכָּה שֶׁל חָלָל, אֶלָּא** (כד) **כָּל שֶׁעָלָה לַמִּטָּה וְיָרַד,** (כה) **מִפְּנֵי ע שֶׁדּוֹמֶה כְּמִי שֶׁהֶעֱלוּהוּ לַגַּרְדֹּם** (פָּרוּשׁ שֶׁעוֹשִׂין דִּינִים לְשֶׁכֶת כְּשֶׁדִּנִין) **לְדִין.** (כו) **וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַחוּשׁ קָבוּעַ וּבָא מִזְּמַן לִזְמַן,** (כז) **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק עַל חִלִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה,** (כח) * **כְּגוֹן מַכָּה שֶׁל** (י) **חָלָל** (טור בשם הראב"ד והרב רבי

ט טור. י שם. כ לְדַעַת הָאַרְחוֹת חַיִּים בְּשֵׁם הַרַמְבַּ"ן מַהֲגָה דְּצִירוּבִין ס"ה (ע"א). ל טור. מ הַרַמְבַּ"ן (תורת האדם ענין ההוראה) וְהָרֹב דָּוִד אַבּוּדַרְהָם (הל' ברכת הראי"ה). נ שָׁם (באורחות) לְדַעַת בַּעַל הַהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (פ"ד). ס טור בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פ"ד ה"ד) וּלְגַרְסָא שֶׁפָּצָא הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו). ע שָׁבַת ל"ב (ע"א).

בְּאֵר הַיֵּטֵב

יוֹנָה (מג. ד"ה אמרי) כְּתוּב בָּרִיךְ רַחֲמָנָא אֱלָהָנָא מַלְכָּא וְכוּ': (מ) **שֶׁשָּׂמַח בָּהּ.** מִשְׁמַע דְּזַקָּא שֶׁשָּׂמַח בְּלִבּוֹ עַל שֶׁזָּה נִתְרַפֵּא, אֲבָל אִם אֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּלִבּוֹ כָּל כָּךְ אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר כֵּן מִפְּנֵי הַשָּׁלוֹם, אֵין לוֹמַר כֵּן בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. וּבְבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) כָּתַב שֶׁיֵּשׁ נוֹהֲגִים אִם נִשְׁהֶם יוֹלְדוֹת עוֹמְדוֹת שֶׁבַּצַּלַּיהֶן מְבָרְכִין הַגּוֹמֵל, אֶלָּא דְּהָרַשְׁבָּ"א (נד. ד"ה תיסים) כָּתַב דְּדַוְקָא עַל רַבּוֹ שֶׁיָּדוּ זֶה וְלֹא עַל אַחֵר אוֹהֲבוֹ, וּמֵסִיק דְּאֵין

בְּאוּר הֲלָכָה

דְּשָׂמַח בְּהַצָּלַת אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַל כָּרְחָךְ דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כְּסִבְרַת הַטּוּר וְלֹא בָּרְכוּ רַב (חָנָן) [חָנָא] וְרַבָּנָן אַרַב יְהוּדָה (נד:) אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהָיָה רַבָּם, וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן (ע"י תורת האדם ענין ההוראה) וְהָרַשְׁבָּ"א (נד. ד"ה ותיסים) וְהָרַא"ה (שם נד. ד"ה ירושלמי) בְּרֹאשׁ הַסּוּגְיָא, וּמִשּׁוּם שֶׁקָּרֵב גַּם כֵּן מְחֻיָּב לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַנֵּס. וְאַף שֶׁהָרַא"ה בְּסוֹף הַסּוּגְיָא (שם ד"ה והקשה הראב"ד) כָּתַב סְבָרָא אַחֶרֶת דְּעַל מִי שֶׁשָּׂמַח בּוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל, עַיֵּן שָׁם, אָמְנָם הוּא עַצְמוֹ כָּתַב גַּם כֵּן דְּעַל כָּל מִי שֶׁשָּׂמַח בּוֹ רַשַּׁאי גַּם כֵּן לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַנֵּס, וְלֹא הִצְרִיכוּ אָב אוֹ רַב אֶלָּא דַּוְקָא בְּהִנָּצֵל לְמָקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הַנֵּס וְלֹא בְּשָׁרָאָה אוֹתוֹ גּוּפָא, וְאִם כֵּן לְדִידָן דְּלֹא פְּסִקִינַן כֵּן בְּסִימָן רי"ח סָעִיף ו' בְּהַגָּ"ה וְלֹא עַדִיפָא מִמְּקוֹם הַנֵּס דְּבָעִינַן דַּוְקָא אָבִיו אוֹ רַבּוֹ אוֹ רַב יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ שְׁכָתַבְנוּ שָׁם (ס"ק כא), אִם כֵּן גַּם בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל אֵין לָנוּ לִפְסֹק כְּשִׁיטָה זוֹ אֶלָּא דַּוְקָא בְּאָבִיו וְרַבּוֹ וּכְהַאי גַּוְנָא, דְּאֵין סְבָרָא לְהַצְדִּיק בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל מִבִּרְכַּת שֶׁעָשָׂה נִסִּים דְּנִתְקַן עַל נֵס. **וְעַל כֵּן נִרְאֶה דִּבְלֹא אָבִיו וְרַבּוֹ אֵינוֹ נָכוֹן לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ בְּאָב עַל בְּנוֹ וְכַדּוֹמֶה** [וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב) בְּשֵׁם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק"ז) וְאוֹלִי דְּטַעְמָא כְּדִכְתִיבְנָא]. **וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה** סָעִיף קָטָן י"ב **שֶׁדִּעְתּוֹ לְסָמוֹךְ אַדִּבְרֵי הַגָּ"ה בְּבַעַל עַל אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם דְּאִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ, עַיֵּן שָׁם, וְגַם זֶה צָרִיךְ עִיּוּן** דְּכִי הֵיכִי דְּבִרְכַּת עַל הַנִּסִּים אֵינוֹ מְבָרֵךְ בְּבַעַל עַל אִשְׁתּוֹ וּכְמוֹ שְׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן רי"ח (בה"ל ד"ה וכל), כְּמוֹ כֵן הוּא הַדִּין הָכָא, אֲבָל עַל אָבִיו וְרַבּוֹ מִסְתַּבְּרָא דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ הַגּוֹמֵל כְּמוֹ דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ אִנּוּסוֹ, וְכַמַּעֲשֶׂה דְּרַב חָנָא בְּגִדְתָּאָה הַמּוּבָא בְּגֶמָרָא (נד:) שֶׁבֵּרֵךְ אַרַב יְהוּדָה רַבּוֹ. וְהִנֵּה רָאִיתִי בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק י"א) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן (שם) דִּבְרַכַּת הַגּוֹמֵל גְּרִיעָא, דְּגַם בְּאָבִיו וְרַבּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא רְשׁוּת, דִּבְרַכַּת רְפוּאָה עֲלֵיהּ דִּידֵיהּ רָמְיָא וְלֹא אַאֲחֵרִים, וְרוֹצֶה לוֹמַר דְּזֶה הֲרֵי כְּמוֹ שְׁאֵר צָרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם שֶׁמְּבָרֵךְ הָאָדָם עַל זֶה בְּבֹקֶר בְּכָל יוֹם כְּמוֹ מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּכְהַאי גַּוְנָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנַעֲשָׂה לוֹ נֵס גָּמוּר צָרִיךְ בְּנוֹ וְתַלְמִידוֹ לְבָרֵךְ עַל שֶׁיֵּשׁ לְאָבִיו מַלְבּוּשׁ וּכְהַאי גַּוְנָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנַעֲשָׂה לוֹ נֵס גָּמוּר צָרִיךְ בְּנוֹ וְתַלְמִידוֹ לְבָרֵךְ עַל זֶה], וְאַף דְּלֹא מְצִינוּ בְּשָׁאָר בְּרָכוֹת שֶׁיְּרֵשׁוּ חֲכָמִים לְבָרֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לָזֶה, אָפְשָׁר מִשּׁוּם דְּכָשְׁנַעֲשָׂה לוֹ נֵס גָּמוּר לְאָבִיו וְרַבּוֹ יֵשׁ חִיּוּבָא לְבָרֵךְ עַל זֶה, לְהָכִי הִרְשׁוּהוּ גַּם בָּזֶה לְבָרֵךְ עַל זֶה.

וּבְרַמְבַּ"ם (פ"י ה"ח) הִשְׁמִיט לְגַמְרֵי עִנְיָנָא דְּרַב חָנָא וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּטַעְמוֹ:

ח * כְּגוֹן מַכָּה שֶׁל חָלָל. עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ח כח) לְעִנְיַן חִלֵּי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁצְּרִיכִין לְהוֹדוֹת (שם) כִּי אִם בָּהֶן עַצְמָן, וְלֹא שֶׁיְּבָרֵךְ אַחֵר עֲלֵיהֶן: (טז) **רַק דָּרְךְ שָׁבַח.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא בְּתוֹרַת חִיּוּב: (יז) **עַל טוֹבַת חֲבֵרוֹ.** וְכָל שֶׁכֵּן עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא כְּגוּפוֹ דְּרַשַּׁאי לְבָרֵךְ. וּמִזֶּה נוֹהֲגִים קְצָת אֲנָשִׁים (יג) שְׁכְּשֶׁיּוֹלְדוֹת נְשׁוֹתֵיהֶם וְחוֹזְרוֹת לְבָרְיָן עוֹמְדִים וּמְבָרְכִים בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל וּכְשֶׁהִיא תַּעֲנָה אָמֵן עַל בִּרְכָתוֹ יוֹצֵאת בָּזֶה, וְנִפְשׁ הַבְּרָכָה יֹאמַר הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלָךְ כָּל טוֹב, וְאִם בָּרַךְ שֶׁלֹּא בְּפָנֶיהָ יֹאמַר שֶׁגָּמַל לְאִשְׁתִּי כָּל טוֹב. וְאִם הוּא מְבָרֵךְ עַל אָבִיו [אוֹ רַבּוֹ] יֹאמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (יג) שֶׁגָּמַל לְאָבִי [אוֹ לְרַבִּי] כָּל טוֹב, וְאִם בְּפָנָיו יֹאמַר שֶׁגְּמָלְךָ כָּל טוֹב: (יח) **שֶׁשָּׂמַח בָּהּ.** וְדַוְקָא בִּקְרוֹבוֹ אוֹ אוֹהֲבוֹ שֶׁעַל כָּל פָּנִים שָׂמַח הוּא בִּרְפוּאָתוֹ אוֹ בְּהַצָּלָתוֹ שֶׁל זֶה, אֲבָל אִם אֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּלִבּוֹ כָּל כָּךְ אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר כֵּן מִפְּנֵי הַשָּׁלוֹם (יד) אֵין לוֹ לְבָרֵךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת דְּבָזֶה בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה, אֶלָּא יֹאמַר (טו) בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דַּיְּהַכָּה לָן. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים עַל עִקַּר דִּין זֶה דְּהַגָּ"ה, וְעַל כֵּן א] מַהֲנָכוֹן לְזַהֵר לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל אֲפִלּוּ עַל קְרוֹבוֹ וְאוֹהֲבוֹ כִּי אִם עַל אָבִיו וְרַבּוֹ לְבַד: **ו** (יט) **אִם אַחֵר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא בֵּרַךְ בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מִן הַיָּם אוֹ בְּשָׁעָה שֶׁחָזַר לְבָרְיוֹ מִמַּחֲלָתוֹ: (כ) **שְׁלֹשָׁה יָמִים.** דְּעַד זְמַן זֶה (טז) קְרוֹי בָּא מִן הַדָּרָךְ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ יְצִיאָתָן בְּשִׁבִּיל זֶה לְבָרֵךְ שֶׁלֹּא בְּסֵפֶר תּוֹרָה כְּפִי הַמִּנְהָג אַף עַל פִּי כֵן אַל יְאַחֵר יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים, כְּגוֹן אִם יָצָא בְּיוֹם שֵׁנִי לְאַחַר שֶׁכְּבָר קָרְאוּ יְבָרֵךְ בַּעֲשָׂרָה בְּלֹא סֵפֶר תּוֹרָה וְאַל יַמְתִּין עַד יוֹם חֲמִישִׁי, וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ח': **ז** (כא) **שֶׁלֹּא חִיְּבוּ אֶלָּא וְכוּ'.** עַיֵּן לְקַמָּיהּ בְּסָעִיף קָטָן ל"א: (כב) **נוֹהֲגִים לְבָרֵךְ מִפְּנֵי וְכוּ'.** דְּסְבִירָא לְהוּ דִּבְרָכָה זוֹ שָׁוָה לְעִנְיַן בִּרְכַּת תְּפִלַּת הַדֶּרֶךְ לְעֵיל בְּסִימָן ק"י (ס"ז) עַיֵּן שָׁם: (כג) **וּמֵימֵי בְּפָחוֹת וְכוּ'.** דִּבְמָקוֹם קָרוֹב זֶה בְּוַדַּאי לָאו בְּחֶזְקַת סַכָּנָה הוּא:

ח (כד) **כָּל שֶׁעָלָה לַמִּטָּה.** אֲבָל אִם לֹא עָלָה לַמִּטָּה כְּלָל רַק שֶׁיֵּשׁ לוֹ (יז) אֵיזֶה מַחוּשׁ בְּעַלְמָא בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בְּגַרוֹנוֹ וּכְהַאי גַּוְנָא, אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֲפִלּוּ לְדַעָה זוֹ: (כה) **מִפְּנֵי שֶׁדּוֹמֶה כְּמִי שֶׁהֶעֱלוּהוּ וְכוּ'.** שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אֵיךְ יֵצֵא דִּינוֹ, כְּמוֹ כֵן בְּחוֹלֶה כֵּיוָן שֶׁנָּפַל לְמִשְׁכָּב אֵין אָנוּ יוֹדְעִים סוֹפוֹ, שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים אַף עַל פִּי שֶׁתְּחִלָּתוֹ לֹא הָיָה סַכָּנָה לְבַסּוֹף מִתְגַּבֶּרֶת הַמַּחֲלָה וּבָא לִידֵי סַכָּנָה: (כו) **וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא תֹּאמַר דְּמַחוּשׁ שֶׁבָּא מִזְּמַן לִזְמַן כְּבָר יָדוּעַ הוּא שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, אֵינוֹ כֵן, וְאַדְרַבָּה כָּל שֶׁהוּא קָבוּעַ הוּא יוֹתֵר מִתְחַזֵּק, וְאַף עַל פִּי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס כַּמָּה פְּעָמִים רַבּוֹת וְנִצּוֹל מִמֶּנּוּ, מִן הַשָּׁמַיִם רַחֲמוּהוּ, וְלָאו כָּל שֶׁעָתָּא מִתְרַחֵישׁ נִיסָּא. עַד כָּאן לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א בְּתִשׁוּבָה (ח"א סי' פב): (כז) **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ.** אֶלָּא בְּכָל גַּוְנָא (יח) כָּל שֶׁעָלָה לַמִּטָּה מֵחֲמָתוֹ בִּזְמַן שֶׁחָשַׁשׁ בּוֹ, חַיָּב לְבָרֵךְ אַחַר בָּךְ: (כח) **כְּגוֹן מַכָּה**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): (יג) **וְלֹא יֹאמַר לְחַיָּבִים טוֹבוֹת.** כֵּן כָּתַב הַשְּׁדֵרֵי חֶמֶד (סק"ג), וְאַף שְׁקַדְלֵג מַהֲגָפָה, מִכָּל מָקוֹם יוֹצֵא בָּזֶה כְּמוֹ שְׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל (משנ"ב סק"ד): (יד) ט"ז (ס"ז שם): (טו) עַיֵּן בִּקְרִי מְגַדִּים (משו"ת סק"ג) **דְּמִסְתָּפֵק שֶׁלֹּא לוֹמַר בָּרוּךְ רַחֲמָנָא, דְּהוּא שֵׁם, וְעַל כֵּן שִׁנִּיתִי מִלְּשׁוֹן הַשּׁ"ו. ב] וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הַדִּין עִם הַשּׁ"ו, דְּאֲפִלּוּ מִפְּנֵי שְׁלוֹם בְּעַלְמָא אַף שֶׁאֵין לוֹ שִׁמְחָה עַל יְדֵי זֶה, גַּם כֵּן מָצִי לְחַזְּיר עָלָיו לְשׁוֹן זֶה, דְּהָא אִיתָא בְּמַשְׁנָה** [נ"ד (ע"א)] דְּהִתְקִינוּ לִשְׁאל בִּשְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשַּׁ"י בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל וְאוֹמֵר עַת וְכוּ': **ו** (טז) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואם איתרע). וּמִכָּל מָקוֹם כָּל זֶה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה **וּבְדִיעֲבַד אִם אַחֵר יָכוֹל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אַחֵר כָּךְ [אַחֲרוֹנִים]:** ח (ח) וְעַיֵּן שַׁבָּת ל"ב (ע"א) חֹשׁ בְּרֹאשׁוֹ כְּמִי שֶׁנִּתְנוּהוּ בְּקוֹלֹר עֲלֵה לְמִטָּה כְּמִי שֶׁהֶעֱלוּהוּ לְגַרְדּוֹם, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשַּׁ"י (ד"ה חש) דְּחֹשׁ בְּרֹאשׁוֹ הַיְנוּ מַחוּשׁ קַל: (יח) הוּא לְשׁוֹן הַשּׁוֹאֵל בִּתְשׁוּבָה שָׁם:

לְיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְסִדּוּר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (שם ה"ד) כָּתַב שֶׁרְשָׁאֵי לְבָרֵךְ כְּדִבְרֵי הָרַמ"א. **ב]** וּבְסִדּוּר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (שם ה"ד) כָּתַב שֶׁאֵין לְבָרֵךְ אַף בְּשֵׁם 'רַחֲמָנָא' מִפְּנֵי הַשָּׁלוֹם, אֶלָּא יְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah